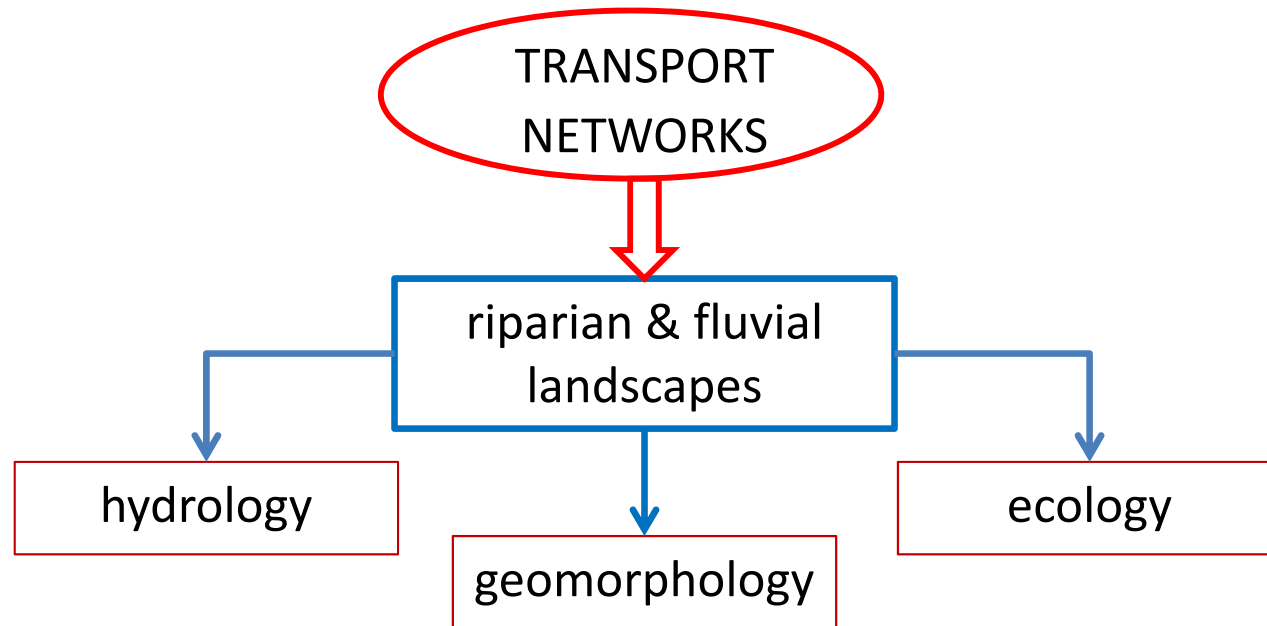

Terénní výjezd (1. listopadu 2019)

Vliv dopravních sítí na vodní toky

Fyzický kontakt komunikace s řekou

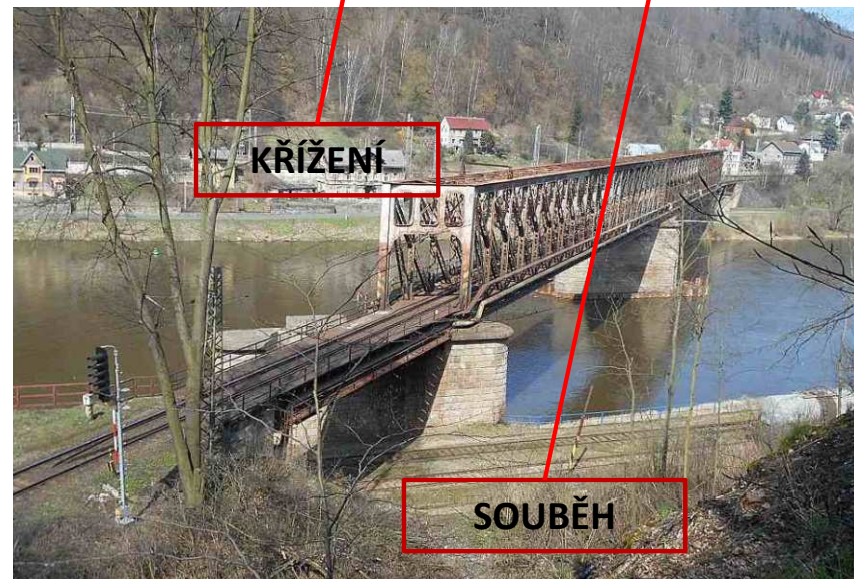
mosty
propustky

longitudinal
dams along the
river channel

lateral
floodplain
disconnection

silnice

železnice

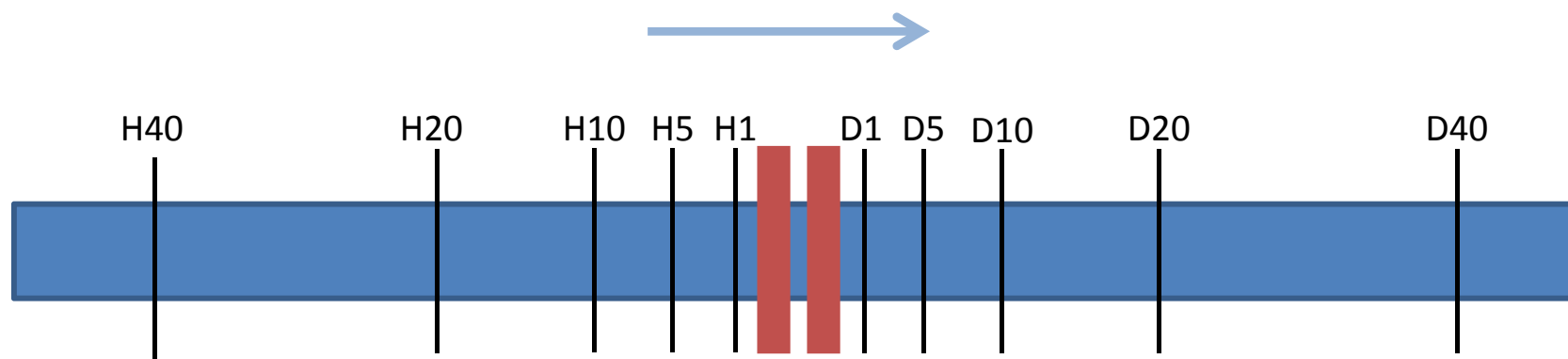
Cíle výzkumu

Zjistit, zda existuje doložitelný vliv křížení komunikace na stav vodního toku

- Má křížení vliv na morfologii koryta?
- Má křížení vliv na hydraulické poměry v korytě?
- Má křížení vliv na zrnitost dna?
- Má křížení vliv na hydromorfologickou kvalitu?

Návrh vzorkování v terénu

série příčných profilů nad a pod křížením

Jaké parametry porovnávat?

PARAMETRY MĚŘENÉ V TERÉNU

Morfometrie koryta

šířka (w) [m]

maximální hloubka ($d_{\max}$) [m]

sklon (s) [m/m]

Zrnitost sedimentů

Pebble count [mm]

Objemové vzorky (v případě výskytu jemnějších zrnitostních frakcí)

Jaké parametry porovnávat?

VYPOČÍTANÉ PARAMETRY

plocha průtočného profilu (A) [m²]

průměrná hloubka

poměr šířky k průměrné hloubce (w/d) [m/m]

hydraulický rádius (R) [m]

výkon toku (ω) [W.m⁻¹]

Froudeho číslo

Počet vzorkovaných křížení

Vyškovská brána, Drahanská vrchovina
povodí Litavy (Rakovec, Vítovický potok, Kovalovický potok)

Plán (16 lokalit)

Drahanská vrchovina

4 křížení s lesní cestou – propustek

4 křížení se silnicí (nižší třídy) – most

Vyškovská brána

4 křížení s polní cestou – propustek

4 křížení se silnicí (vyšší třídy) – most

DOPOSUD HOTOVO: vrchovina (4 křížení se silnicí, 3 křížení s lesní cestou); nížina (2 křížení s polní cestou, 2 křížení se silnicí)

CHYBÍ: 1 křížení s lesní cestou ve vrchovině; 2 křížení s polní cestou a 2 křížení se silnicí v nížině (celkem 5 lokalit)

Vysvětlení k jednotlivým parametrům

zaměření série příčných profilů kapacitním korytem

šířka (w) [m]

maximální hloubka ($d_{\max}$) [m]

pásmo, měřická lať

sklon (s) [m/m]

nivelační přístroj

bankfull channel (kapacitní koryto)

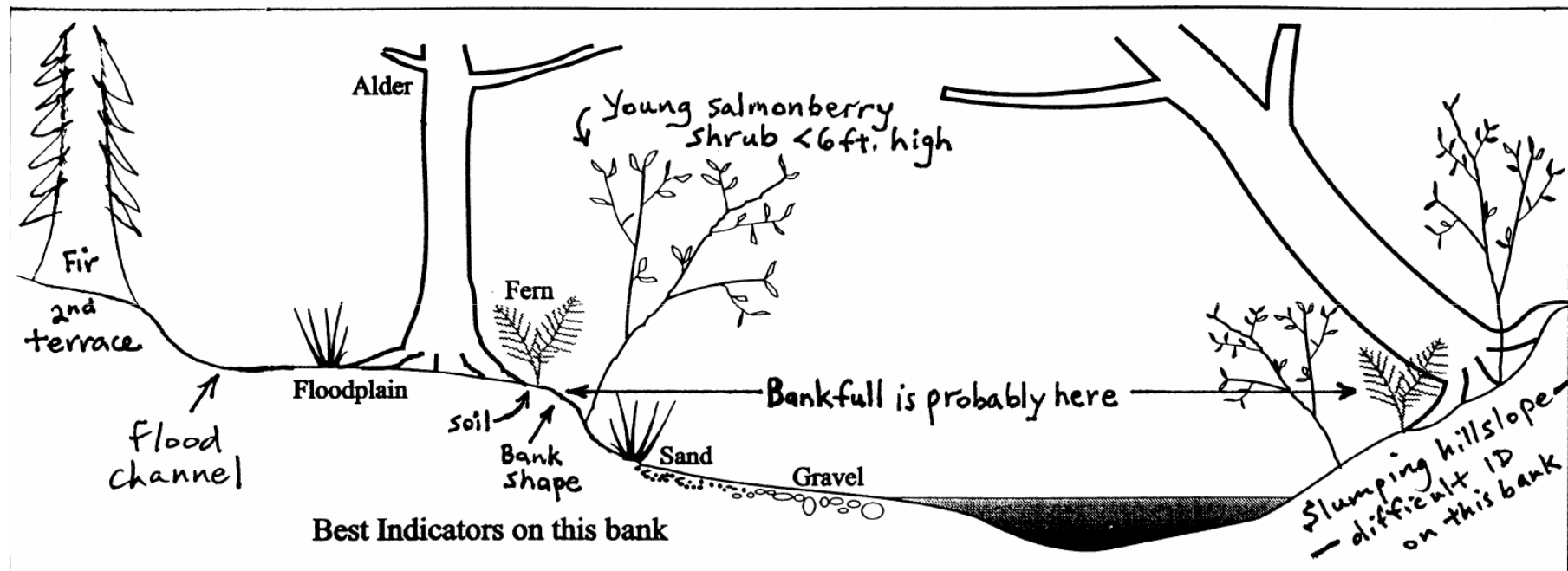
kapacitní (bankfull) průtok:

Q 1,1 až 2

65% pravděpodobnost výskytu v daném roce
může se ale vyskytnout i několikrát v roce

INDIKÁTORY:

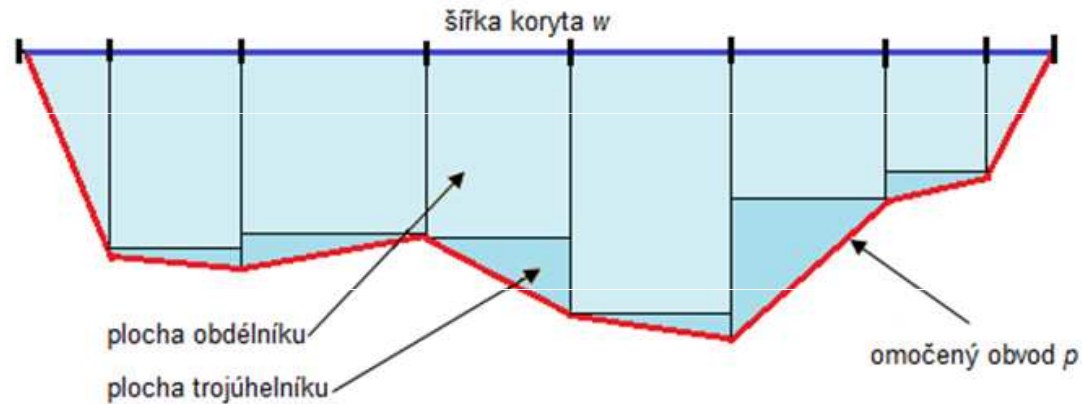
terénní hrana (změna sklonu) v břehu; vegetace; zrnitost substrátu;
jesepní lavice + nátrže; balvany – abraze, zabarvení, mechy, lišejníky
(strmá koryta); extrapolace

Vysvětlení k jednotlivým parametrům

plocha průtočného profilu (A) [m²]

součet ploch geometrických obrazců tvořících průtočný profil

Omočený obvod (p) [m]

součet délky segmentů mezi svislicemi

Vysvětlení k jednotlivým parametrům

průměrná hloubka [m²/m]

$$d = A/w$$

poměr šířky k průměrné hloubce [m/m]

$$w/d$$

hydraulický rádius [m²/m]

$$R = A/p$$

p ... omočený obvod [m]

Vysvětlení k jednotlivým parametrům

výkon toku

$$\Omega = \rho g Q s = \gamma Q s$$

$(W \cdot m^{-1})$

ρ = měrná hmotnost vody

g = gravitační zrychlení

Q = průtok

s = sklon

$$\rho = 1000 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$$

$$g = 9,81 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$$

$$\gamma = 9810 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-2} \cdot \text{s}^{-2}$$

specifický výkon

$$\omega = \Omega / W$$

$(W \cdot m^{-2})$

Unášecí schopnost:

- Schopnost daného průtoku zvednout ze dna (erodovat) částice určité velikosti
- Roste s nárůstem tečného napětí

nebo také:

$$\omega = \tau_0 \cdot \bar{v}$$

τ_0 = průměrné tečné napětí

$\bar{v}$ = střední profilová rychlost

Stanovení Q pro výpočet ω

Manningova rovnice

$$v = \frac{1}{n} R^{2/3} S^{1/2}$$

n ... součinitel drsnosti

Manningův součinitel drsnosti (hydraulická drsnost)

Různé způsoby stanovení:

- výpočet s pomocí naměřených parametrů (Limerinos, 1970)

$$n = \frac{0,1129R^{1/6}}{1,16 + 2 \log \frac{R}{D_{84}}}$$

Toky s menším sklonem, zrnitost dna od drobného štěrku po kameny

- vizuální odhad podle tabelovaných hodnot

Manningův součinitel drsnosti (hydraulická drsnost)

Cowan (1956), Jarrett (1985)

$$n = (n_0 + n_1 + n_2 + n_3 + n_4)m_5$$

n_0	základní hodnota (zrnitost)
n_1	nerovnosti břehů
n_2	variabilita tvaru průtočného profilu
n_3	překážky v korytě
n_4	vegetace
m_5	křivolakost

Základní hodnota n , n_0 (zrnitost substrátu)

Skalní podklad	0,025
Jemnozem	0,020
Drobný štěrk	0,024
Hrubý štěrk	0,028
Kameny	0,030-0,050
Balvany	0,040-0,070

Vysvětlení k jednotlivým parametrům

Froudeho číslo

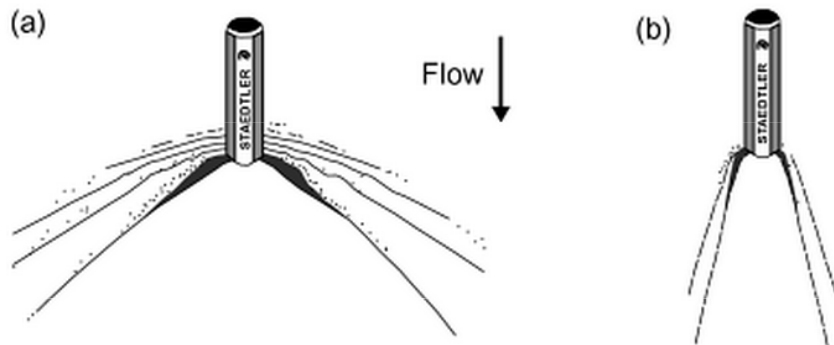
$$Fr = \frac{v}{\sqrt{gD}}$$

Vyjadřuje poměr síly setrvačnosti ke gravitační síle

$Fr < 1$ podkritické (pomalé, klidné) ŘÍČNÍ

$Fr = 0$ kritické

$Fr > 1$ nadkritické (rychlé, peřejnaté) BYSTŘINNÉ

Vyhodnocení terénních dat

- Srovnání hodnot parametrů nad a pod křížením
  - všechny hodnoty nad / pod
  - hodnoty podle vzdálenosti od křížení (H40/D40, H20/D/20, ...)
- Vícenásobné porovnání pomocí analýzy rozptylu
- Analýza hlavních komponent (hlavní zdroje variability mezi lokalitami)
- Diskuze výsledků:
  - Má křížení hmatatelný efekt na vlastnosti koryta směrem po proudu?
  - ANO: Které parametry byly ovlivněny? Jakým způsobem se ovlivnění událo?
  - NE: Z jakého důvodu se předpokládané změny vyvolané křížením neprojevíly?